

Usuwanie azbestu

Azbest jest nazwą handlową włóknistych minerałów. Azbesty, niezależnie od różnic chemicznych i wynikających z budowy krystalicznej, są minerałami naturalnie występującymi w przyrodzie. Azbesty są uwodnionymi krzemianami, które w swoim składzie chemicznym zawierają: magnez, sód, wapń, żelazo. W latach 80-tych XX w. azbest został uznany za jeden z najbardziej rozpowszechnionych czynników rakotwórczych w środowisku.

Azbest staje się zagrożeniem dla zdrowia człowieka, gdy dojdzie do korozji lub uszkodzenia wyrobów zawierających azbest (łamanie, kruszenie, cięcie, szlifowanie itp.). Wówczas uwalniane są do powietrza włókna azbestu, które mogą zostać przeniesione przez układ oddechowy do płuc. Istotne znaczenie dla wielkości poziomu zanieczyszczenia powietrza włóknami azbestu, jakie powstają np. podczas prac demontażowych, ma zasada obniżania emisji pylenia: przez nawilżanie wyrobu przed oraz w trakcie demontażu, zaniechanie w miarę możliwości obróbki i destrukcji mechanicznej demontowanego wyrobu, nie posługiwanie się narzędziami napędzanymi elektrycznie takimi, jak piły, wiertarki, wyzwalającymi znaczną emisję, ale narzędziami ręcznymi - najlepiej wolnoobrotowymi o specjalnie wyprofilowanych ostrzach, zaopatrzonych w odsysanie pyłu i przeznaczonych dla obróbki wyrobów azbestowych. Podczas prac wymagana jest staranność i dokładność wszelkich czynności, wykonywanie ich według z góry przygotowanego planu.

Oddychanie powietrzem skażonym włóknami azbestowymi prowadzi do wielu chorób układu oddechowego w tym min: pylicy azbestowej (azbestozy), łagodnych zmian opłucnowych, nowotworu płuc (najpowszechniejszy nowotwór złośliwy powodowany przez azbest), międzybłoniaka opłucnej i otrzewnej (nowotwory o wysokiej złośliwości). Szczególnie narażone na choroby są osoby, które miały kontakt z azbestem ze względu na rodzaj wykonywanej pracy oraz osoby narażone na długotrwałe wdychanie włókien azbestowych o małym stężeniu, jak też osoby narażone na krótkotrwałe przebywanie w miejscu o dużym stężeniu włókien azbestowych. Nieznana jest minimalna ilość pyłu azbestowego, która wywołuje choroby. Wiadomo natomiast, że im więcej włókien azbestu wdychanych jest do układu oddechowego, tym większe jest ryzyko choroby. Choroby mogą wystąpić nawet po 30 latach od momentu kontaktu z pyłem azbestowym. Pierwsze objawy mogące sygnalizować chorobę to: duszności, silny długotrwały kaszel, ból w klatce piersiowej.

W dniu 14 lipca 2009 r. Rada Ministrów podjęła uchwałę w sprawie ustanowienia programu wieloletniego pn. „**Program Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032**”. W dniu 15 marca 2010 r. Rada Ministrów podjęła uchwałę zmieniającą uchwałę w sprawie ustanowienia programu wieloletniego pod nazwą "Program Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032".

Poniżej znajduje się bezpośredni link do strony Ministerstwa Rozwoju, na której zamieszczono szereg informacji, związanych z usuwaniem azbestu, w tym min. Program Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032".

<https://www.mr.gov.pl/strony/zadania/bezpieczenstwo-gospodarcze/usuwanie-azbestu/>

Do głównych celów przyjętego programu należą:

1. usunięcie i unieszkodliwienie wyrobów zawierających azbest;

2. minimalizacja negatywnych skutków zdrowotnych spowodowanych obecnością azbestu na terytorium kraju;
3. likwidacja szkodliwego oddziaływania azbestu na środowisko.

Cele Programu będą realizowane sukcesywnie aż do roku 2032, w którym zakładane jest oczyszczenie kraju z azbestu.

Szacuje się, że na terenie kraju w 2008 r. znajdowało się ok. 14,5 mln ton wyrobów zawierających azbest (w latach 2003-2008 usunięto ok. 1 mln ton). Przyjmuje się, iż następujące ilości odpadów zawierających azbest zostaną wycofane z użytkowania w kolejnych latach:

- w latach 2009–2012 około 28% odpadów (4 mln ton),
- w latach 2013–2022 około 35% odpadów (5,1 mln ton),
- w latach 2023–2032 około 37% odpadów (5,4 mln ton).

Program tworzy nowe możliwości, m.in.:

1. składowanie odpadów azbestowych na składowiskach podziemnych,
2. wdrażanie nowych technologii umożliwiających unicestwienie włókien azbestu,
3. pozostawianie w ziemi – w dopuszczonych prawem przypadkach – wyrobów azbestowych wycofanych z użytkowania.

Ponadto Program przewiduje:

- do 2012 r. przeprowadzenie pełnej i rzetelnej inwentaryzacji oraz ustalenie rozmieszczenia terytorialnego azbestu i wyrobów zawierających azbest,
- utworzenie i uruchomienie elektronicznego Systemu Informacji Przestrzennej do monitoringu usuwania wyrobów zawierających azbest,
- podjęcie prac legislacyjnych umożliwiających egzekwowanie obowiązków nałożonych na podmioty fizyczne i prawne oraz zasilanie danymi elektronicznego systemu monitorowania realizacji Programu,
- zwiększenie zaangażowania administracji samorządowej, szczególnie gmin.

Informacje dotyczące usuwania azbestu dostępne są również w Bazie Azbestowej, która prowadzona jest przez Ministerstwo Rozwoju. Poniżej znajduje się link do bazy azbestowej.

<http://www.bazaazbestowa.gov.pl/>

Na szczeblu lokalnym usuwanie wyrobów zawierających azbest powinno odbywać się poprzez gminne programy usuwania wyrobów zawierających azbest.

Program usuwania wyrobów zawierających azbest dla Miasta i Gminy Prabuty na lata 2016-2032 jest kontynuacją programu, który przyjęty został przez Radę Miejską w Prabutach Uchwałą Nr VII /39 /2011 z dnia 26 maja 2011r. w/s przyjęcia programu usuwania wyrobów zawierających azbest dla Miasta i Gminy Prabuty na lata 2011 – 2032. Zmiana przyjętego w 2011 roku programu wynika w głównej mierze z faktu, iż w 2015r. na terenie Miasta i Gminy Prabuty przeprowadzona została aktualizacja inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest. Aktualizacja inwentaryzacji przeprowadzona została we wrześniu 2015r. Na jej przeprowadzenie Miasto i Gmina Prabuty pozyskało dotację z Ministerstwa Gospodarki. Podczas inwentaryzacji sporządzone zostały karty oceny stanu i możliwości bezpiecznego

użytkowania wyrobów zawierających azbest, a także warstwy obrysów obiektów z przypisanymi do obiektu atrybutami: numer działki ewidencyjnej i numer obrębu ewidencyjnego. Dane zebrane podczas inwentaryzacji wprowadzone zostały do Bazy Azbestowej, prowadzonej przez Ministerstwo Rozwoju i będącej narzędziem do gromadzenia oraz przetwarzania informacji uzyskanych z inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest. Dodatkowo informacje o osobach prawnych, które na swoich nieruchomościach posiadają wyroby zawierające azbest, przekazano Marszałkowi Województwa Pomorskiego.

Inwentaryzacja wykazała, że na terenie Miasta i Gminy Prabuty wyroby zawierające azbest znajdują się na 745 posesjach, w ilości ok. 131 509,90 m² - ok. 1 446,61 Mg, w tym:

- 1 983,00 m² (ok. 21,81 Mg) I stopnia pilności wymiany;
- 125 887,90 m² (ok. 1 384,77 Mg) II stopnia pilności wymiany;
- 3 639,00 m² (ok. 40,03 Mg) III stopnia pilności wymiany;

Tabela 1. Ilości azbestu i wyrobów zawierających azbest na terenie Miasta i Gminy Prabuty w rozbiciu na poszczególne miejscowości.

lp.	nazwa miejscowości	ilość wyrobów zawierających azbest		I stopień		II stopień		III stopień	
		m ²	Mg	m ²	Mg	m ²	Mg	m ²	Mg
1	Antonin	3 305,00	36,36	0,00	0,00	3 305,00	36,36	0,00	0,00
2	Gdakowo	4 968,50	54,65	0,00	0,00	4 968,50	54,65	0,00	0,00
3	Gilwa	1 906,40	20,97	0,00	0,00	1 870,40	20,57	36,00	0,40
4	Gonty	4 230,00	46,53	300,00	3,30	3 750,00	41,25	180,00	1,98
5	Górowychy	4 212,00	46,33	0,00	0,00	4 212,00	46,33	0,00	0,00
6	Górowychy Małe	500,00	5,50	0,00	0,00	500,00	5,50	0,00	0,00
7	Grażymowo	383,00	4,21	2,00	0,02	381,00	4,19	0,00	0,00
8	Grodziec	2 989,00	32,88	20,00	0,22	2 969,00	32,66	0,00	0,00
9	Jakubowo	9 822,00	108,04	33,00	0,36	9 328,00	102,61	461,00	5,07
10	Julianowo	3 880,00	42,68	0,00	0,00	3 880,00	42,68	0,00	0,00
11	Julianowo - Kolonia Gąski	1 438,00	15,82	28,00	0,31	1 410,00	15,51	0,00	0,00
12	Kamienna	4 744,00	52,19	0,00	0,00	4 744,00	52,19	0,00	0,00

lp.	nazwa miejscowości	ilość wyrobów zawierających azbest		I stopień		II stopień		III stopień	
		m ²	Mg	m ²	Mg	m ²	Mg	m ²	Mg
13	Kałdowo	278,00	3,06	10,00	0,11	268,00	2,95	0,00	0,00
14	Kleczewo	1 680,00	18,48	0,00	0,00	1 680,00	18,48	0,00	0,00
15	Kołodzieje	6 133,00	67,46	0,00	0,00	5 629,00	61,92	504,00	5,54
16	Kowale	749,00	8,24	0,00	0,00	407,00	4,48	342,00	3,76
17	Laskowice	2 100,00	23,10	0,00	0,00	2 100,00	23,10	0,00	0,00
18	Obrzynowo	17 495,75	192,45	0,00	0,00	17 385,75	191,24	110,00	1,21
19	Orkusz	249,00	2,74	15,00	0,17	234,00	2,57	0,00	0,00
20	Pachutki	2 083,00	22,91	0,00	0,00	2 083,00	22,91	0,00	0,00
21	Pilichowo	4 350,00	47,85	8,00	0,09	4 258,00	46,84	84,00	0,92
22	Pólko	4 602,00	50,62	0,00	0,00	4 602,00	50,62	0,00	0,00
23	Prabuty	18 210,00	200,31	754,00	8,29	16 766,00	184,43	690,00	7,59
24	Raniewo	575,00	6,33	0,00	0,00	575,00	6,33	0,00	0,00
25	Rodowo	9 305,75	102,36	0,00	0,00	9 295,75	102,25	10,00	0,11
26	Rodowo Małe	938,50	10,32	300,00	3,30	638,50	7,02	0,00	0,00
27	Stańkowo	6 449,00	70,94	15,00	0,17	5 212,00	57,33	1 222,00	13,44
28	Stary Kamień	1 306,00	14,37	368,00	4,05	938,00	10,32	0,00	0,00
29	Sypanica	3 947,00	43,42	50,00	0,55	3 897,00	42,87	0,00	0,00
30	Szramowo	434,00	4,77	0,00	0,00	434,00	4,77	0,00	0,00
31	Trumiejki	8 247,00	90,72	80,00	0,88	8 167,00	89,84	0,00	0,00
Razem		131 509,90	1 446,61	1 983,00	21,81	125 887,90	1 384,77	3 639,00	40,03

Źródło: Sprawozdanie końcowe Miasta i Gminy Prabuty z realizacji zadania, wynikającego z „Programu Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032”, w ramach organizowanego przez Ministerstwo Gospodarki konkursu Azbest 2015. Dane opracowane przez pracowników firmy Grenn Key, wykonującej w 2015r. inwentaryzację wyrobów zawierających azbest na terenie Miasta i Gminy Prabuty.

Tabela 2. Ilość zinwentaryzowanych wyrobów zawierających azbest w podziale na wyroby zawierające azbest znajdujące się na terenie nieruchomości będących własnością osób fizycznych i osób prawnych.

stopień pilności	osoby fizyczne		osoby prawne								razem	
			JST		PKP		pozostałe		razem			
	m ²	Mg	m ²	Mg	m ²	Mg	m ²	Mg	m ²	Mg	m ²	Mg
I stopień pilności wymiany	1 865,00	20,52	90,00	0,99	0,00	0,00	28,00	0,31	118,00	1,30	1 983,00	21,81
II stopień pilności wymiany	122 680,90	1 349,49	997,00	10,97	640,00	7,04	1570,00	17,27	3 207,00	35,28	125 887,90	1 384,77
III stopień pilności wymiany	3 164,00	34,80	0,00	0,00	20,00	0,22	455,00	5,01	475,00	5,23	3 639,00	40,03
razem	127 709,90	1 404,81	1 087,00	11,96	660,00	7,26	3 140,00	34,54	3 800,00	41,80	131 509,90	1 446,61

Źródło: Sprawozdanie końcowe Miasta i Gminy Prabuty z realizacji zadania, wynikającego z „Programu Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032”, w ramach organizowanego przez Ministerstwo Gospodarki konkursu Azbest 2015. Dane opracowane przez pracowników firmy Grenn Key, wykonującej w 2015r. inwentaryzację wyrobów zawierających azbest na terenie Miasta i Gminy Prabuty.

Dodatkowo na terenie Gminy Prabuty funkcjonuje sieć wodociągowa wykonana z rur azbestowo – cementowych w ilości **175 600 kg**.

Miejszem występowania pewnej ilości opadów zawierających azbest mogą być również nieujawnione dzikie składowiska odpadów.

Wykonując aktualizację inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest Miasto i Gmina Prabuty zrealizowało jedno z podstawowych zadań, jakie zostały wyznaczone samorządom lokalnym w Programie Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009 – 2032. Szczegółowe informacje o ilości i rodzaju posiadanych wyrobów zawierających azbest umożliwią organizowanie usuwania azbestu przy wykorzystaniu pozyskanych na ten cel środków krajowych lub unijnych. Skuteczne wyeliminowanie wyrobów zawierających azbest prowadzić będzie do minimalizacji negatywnych skutków zdrowotnych, spowodowanych obecnością azbestu na terenie Gminy oraz likwidacji szkodliwego oddziaływania azbestu na środowisko. Poprzez powyższe działania realizowane będą zatem cele Programu Oczyszczania Kraju z Azbestu.

Do najważniejszych korzyści społecznych, związanych z realizacją programu należą:

- 1) oczyszczenie kraju z wyrobów zawierających azbest, a w konsekwencji zmniejszenie emisji włókien azbestu do środowiska i uzyskanie warunków dla poprawy ochrony zdrowia mieszkańców;
- 2) wczesne wykrywanie chorób azbestozależnych, ich leczenie i ograniczanie negatywnych skutków;
- 3) ograniczenie śmiertelności na skutek chorób azbestozależnych, a w szczególności raka płuc i międzybłonniaka opłucnej;
- 4) przedłużenie okresu użytkowania obiektów budowlanych oraz uzyskanie lepszych parametrów eksploatacyjnych;
- 5) poprawa wyglądu zewnętrznego obiektów budowlanych;
- 6) wzrost atrakcyjności agroturystycznej terenów wiejskich;

wzrost atrakcyjności terenów oczyszczonych z azbestu dla inwestorów krajowych i zagranicznych

Głównymi źródłami finansowania usuwania azbest są środki własne właścicieli obiektów budowlanych, czy też środki własne inwestorów prywatnych. Działania na rzecz usuwania azbestu wspierać można za pomocą środków budżetu państwa, środków funduszy ochrony środowiska, środków pomocowych Unii Europejskiej, środków własnych jednostek samorządowych oraz kredytów.

Finansowanie ochrony środowiska regulują przepisy ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska. Przepisy ustawy dają możliwości finansowania zadań, służących ochronie środowiska i gospodarce wodnej, wynikających z zasady zrównoważonego rozwoju i polityki ekologicznej państwa, w tym działań zmierzających do oczyszczania kraju z azbestu.

Dysponentami powyższych środków są Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, Wojewódzkie Fundusze Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej oraz powiaty i gminy, do których zadań własnych należy finansowanie ochrony środowiska w zakresie ustalonym w ustawie – Prawo ochrony środowiska.

Zgodnie z przepisami przytoczonej powyżej ustawy finansowanie ochrony środowiska i gospodarki wodnej, w tym działań mających na celu usuwania azbestu może polegać na udzielaniu dotacji celowej, min. z budżetu gminy na finansowanie lub dofinansowanie kosztów inwestycji:

- 1) podmiotów niezaliczonych do sektora finansów publicznych, w szczególności:
 - a) osób fizycznych,
 - b) wspólnot mieszkaniowych,
 - c) osób prawnych,
 - d) przedsiębiorców;

- 2) jednostek sektora finansów publicznych będących gminnymi lub powiatowymi osobami prawnymi.

Zasady udzielania dotacji celowej, obejmujące w szczególności kryteria wyboru inwestycji do finansowania lub dofinansowania oraz tryb postępowania w sprawie udzielania dotacji i sposób jej rozliczania określa rada gminy w drodze uchwały. Udzielenie dotacji celowej następuje na podstawie umowy zawartej przez gminę z w/w podmiotami. W przypadku, gdy dotacja stanowi pomoc publiczną lub pomoc de minimis jej udzielenie następuje z uwzględnieniem warunków dopuszczalności tej pomocy określonych w przepisach prawa Unii Europejskiej.

Kwestie związane z udzielaniem dotacji celowej na finansowanie przedsięwzięć, związanych z ochroną środowiska, polegających na: demontażu, transporcie i składowaniu pokryć dachowych zawierających azbest określone zostały w Uchwale Nr XVI/92/2012 Rady Miejskiej w Prabutach z dnia 28 marca 2012 roku.

W latach 2011 - 2015 Miasto i Gmina Prabuty udzielała właścicielom nieruchomości dotacji na realizowane przez nich zadania, polegające na demontażu, transporcie, przekazaniu do składowania pokryć dachowych zawierających azbest. Środki finansowe wypłacane przez Gminę pozyskane były z Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Gdańsku. W powyższym okresie usuniętych zostało ok. 100 Mg odpadów zawierających azbest, co w przeliczeniu na powierzchnię daje ok. 7500 m². Usunięte odpady przekazane zostały do Zakładu Utylizacji Odpadów w Gilwie Małej, posiadającego specjalną kwaterę, przeznaczoną do składowania odpadów, zawierających azbest.